

**32 338/2000-22
METODICKÝ POKYN**

**k environmentálnímu vzdělávání,
výchově a osvětě ve škole a školských zařízeních**

**Ministerstvo školství, V Praze dne 14. prosince 2001
mládeže a tělovýchovy ČR**

1. Úvodní ustanovení

1.1. Metodický pokyn (dále jen "pokyn") vyplývá ze zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí a z Usnesení vlády České republiky ze dne 23.10.2000 č. 1048 o Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice. Informuje ředitele základních a středních škol, ředitele školských zařízení o environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě, doporučuje postupy při realizaci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou se rozumí:

- předávání soustavy znalostí a dovedností týkajících se zákonitostí biosféry, vztahů člověka a životního prostředí, problémů životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a možností i způsobů dosažení udržitelného rozvoje,**
- rozvinutí schopností uvažovat v souvislostech a chápat interakci přístupů ekologických, technicko technologických, ekonomických i sociálních,**
- podněcování aktivity a tvořivosti zaměřené k žádoucímu jednání,**
- ovlivňování vztahu k přírodě, odpovědnosti za jednání vůči prostředí, ohleduplnosti a spolupráce v mezilidských vztazích,**
- působení na utváření hierarchie životních hodnot a celkového životního stylu ve smyslu potřeb udržitelného rozvoje**

1.2. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta představuje nezastupitelný významný předpoklad udržitelného rozvoje, který je v celém světě pokládán za jedinou možnou pozitivní alternativu rozvoje lidské civilizace. Vytváření podmínek pro jeho realizaci patří i mezi prvořadé zájmy Evropské unie. Základním předpokladem nastoupení cesty k udržitelnému rozvoji je zvýšení ekologického vědomí lidí a jejich odborná připravenost pro kvalitativně nové přístupy v celé technicko ekonomické a sociální oblasti.

2. Program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

2.1. Základním nástrojem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve školách a školských zařízeních by měl být program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, který by měla vypracovat každá škola a školské zařízení podle svých místních a regionálních podmínek za každý školní rok jako

realizační program dlouhodobého programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Jeho realizace může být flexibilní s ohledem na aktuální možnosti a podmínky. Doporučuje se, aby program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty byl součástí koncepce rozvoje školy.

2.2. V rámci programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se především doporučuje řešit:

- možnosti a způsoby uplatňování komplexně pojatého environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v jednotlivých vyučovacích předmětech,
- způsoby integrovaného přístupu ke zkoumání a uvědomování si vztahů člověka a prostředí a významu udržitelnosti rozvoje,
- spolupráce školy s rodinou, s obcí, s podnikovou sférou a dalšími subjekty v utváření odpovědných postojů k životnímu prostředí,
- celoškolské aktivity zaměřené k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě,
- spolupráce školy s dalšími základními školami (vytváření škol k vzájemnému předávání zkušeností atd.), se školami středními, vyššími odbornými i vysokými (např. k rozšiřování a prohlubování informací z oblasti životního prostředí),
- využívání středisek, center ekologické výchovy, školních klubů, družin, domovů mládeže k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě,
- kontakty školy s nevládními organizacemi, zaměřenými na zvyšování úrovně komplexní ekologické výchovy,
- další vzdělávání pedagogů pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu,
- úkoly vzdělávání pedagogů pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu,
- úkoly školního koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

2.3. Program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je vhodné každoročně vyhodnocovat a na základě získaných zkušeností upravovat pro následující školní rok. Doporučuje se, aby jeho přijetí a plnění bylo součástí výroční zprávy školy.

3. Instituce zaměřené k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě v resortu školství, mládeže a tělovýchovy

3.1. Mezi instituce zajišťující plnění Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v resortu školství, mládeže a tělovýchovy patří:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,
- odbory školství, mládeže a tělovýchovy na krajských úřadech,
- odbory školství, mládeže a tělovýchovy na magistrátech
- pedagogická centra,

- základní a střední školy,
- mateřské školy,
- školní družiny, školní kluby, domovy mládeže,
- střediska pro volný čas dětí a mládeže.

3.2. Velký význam pro zvyšování odborné a metodické úrovně environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty mají také vysoké školy, zejména fakulty připravující učitele.

3.3. Činnost institucí v resortu školství při zajišťování environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je provázána s činností institucí působících v dalších resortech a s nevládními organizacemi, zaměřeným k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě.

3.4. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pověřuje řízením úkolů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty svého odborného pracovníka, který v této oblasti spolupracuje s pověřenými představiteli přímo řízených organizací resortu školství i s představiteli nevládních organizací. K zajišťování odborné a metodické úrovně environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a k šíření informací v této oblasti jsou využívány Výzkumný ústav pedagogický a Národní ústav odborného vzdělávání, Institut dětí a mládeže a Ústav pro informace ve vzdělávání.

4. Doporučený postup pro školy a školská zařízení

Pro realizaci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se školám a školským zařízením doporučuje následující postup:

- zpracovat program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty jako součást koncepce školy a školského zařízení
- pověřit jednoho z pedagogických pracovníků koordinací environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, vytvářet podmínky pro jeho práci,
- zvyšovat odbornou úroveň koordinátora environmentálního vzdělávání a výchovy, umožňovat mu účast ve vzdělávacích akcích,
- vytvářet podmínky pro vypracování a realizaci programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- podporovat další vzdělávání učitelů a ostatních pedagogických pracovníků pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu,
- zajišťovat vybavování školy učebními pomůckami potřebnými pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu,
- zabezpečovat postupnou ekologizaci provozu školy (šetření energií, třídění odpadů a pod.).

4.1. Doporučený postup pro koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

Pro činnost pracovníka školy a školského zařízení, pověřeného

du39k

koordinací environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se doporučuje následující postup:

- připravuje dlouhodobý program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a jeho každoroční realizační část (roční program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty),
- účastní se dalšího vzdělávání pro koordinátory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- ve spolupráci s vedením školy a školského zařízení integruje přístupy k poznávání okolního prostředí,
- navazuje kontakty školy, školského zařízení se středisky (centry ekologické výchovy) a přispívá k využívání jejich nabídek pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu,
- podněcuje kontakty s rodiči a s dalšími subjekty v oblasti péče o životní prostředí a environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- organizuje nebo přispívá k organizaci akcí zaměřených k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě,
- podněcuje a organizačně přispívá k ekologizaci provozu školy, školského zařízení (formou šetření energií, tříděním odpadů, péčí o zeleň atd.).

5. Doporučení výběru právnických a fyzických osob pro spolupráci při realizaci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

5.1. Pro spolupráci v realizaci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ve školství je třeba brát v úvahu:

- odbornou a metodickou úroveň fyzické, nebo právnické osoby,
- kompatibilitnost pojetí environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se Státním programem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty,
- bezúhonnost fyzické nebo právnické osoby.

5.2. Doporučit lze především spolupráci s pracovníky vysokých škol, zvláště fakult připravujících učitele, s představiteli Ministerstva životního prostředí a ostatních resortů pověřenými environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou, s pracovníky středisek (center ekologické výchovy), profesních občanských sdružení, s představiteli dalších nevládních organizací a s pracovníky podnikové sféry, kteří se zabývají problematikou životního prostředí.

6. Závěrečná ustanovení

6.1. Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních nabývá účinnosti k 1.1.2002.

PaedDr. Jaroslav Müllner v.r.

náměstek ministra

Příloha

Návrh náplně práce koordinátora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

1. Ředitel školy a školského zařízení pověří koordinováním oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na škole a školského zařízení jednoho z pracovníků školy, školského zařízení.

2. Pro plnění úkolů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na škole a školském zařízení se doporučuje, aby koordinátor vykonával následující činnosti:

- ve spolupráci s ostatními členy pedagogického sboru a s vedením školy připravit rámcový dlouhodobý plán environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a v souladu s ním každoročně připravovat realizační záměry v podobě ročního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

V rámci programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty se doporučuje:

- uplatňovat ekologické aspekty v jednotlivých předmětech,**
- integrovat přístupy k poznávání přírody a vztahů člověka k životnímu prostředí,**
- rozvíjet aktivity k mimoškolním prostředím zaměřené k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě,**
- podněcovat a sledovat aktivity zaměřené k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě v dětských a mládežnických kolektivech,**
- napomáhat zavádění integrujících přístupů k poznávání a hodnocení vztahů člověka a životního prostředí ve smyslu přípravy pro udržitelnost rozvoje,**
- připravovat a koordinovat dlouhodobé a trvalé aktivity v péči o životní prostředí (třídění sběru, šetření energií, péče o zeleň a úpravu okolního prostředí, pomoc potřebným atd.), jednorázové akce (Den Země, Světový den životního prostředí, Den vody, apod.) i různě regionální, mezinárodní a další formy aktivity a spolupráce (exkurze, studijní a výměnné pobyty, pracovní činnosti, stáže apod.),**
- rozvíjet spolupráci v environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě mezi různými oblastmi naší republiky i v mezinárodním měřítku, navrhopat, popř. pomáhat zajišťovat účast školy a školského zařízení v různých projektech zaměřených k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě,**
- připravovat podklady pro ekologizaci provozu školy a školského zařízení (úprava školního prostředí, šetření energií a materiály, hospodaření s odpady apod.),**
- spolupracovat s dalšími školami a školskými zařízeními při předávání zkušeností a zlepšování úrovně environmentálního**

du39k

vzdělávání, výchovy a osvěty v zájmu celkové modernizace práce (účastnit se vytváření sítě škol spolupracujících v environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě),

- pomáhat navazovat kontakty školy a školského zařízení vhodné pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu s mimoškolní oblastí, se středisky ekologické výchovy, s podnikovými ekology, s pracovníky Státní ochrany přírody, s různými dalšími pracovníky zabývajícími se péčí o životní prostředí,
- vést evidenci literatury, časopisů, odborných a metodických příruček, učebních pomůcek a dalších informačních zdrojů (včetně využívání výpočetní techniky) pro environmentální vzdělávání a výchovu a navrhnout jejich doplňování,
- každoročně ve spolupráci s vedením školy a školského zařízení a ostatními členy pedagogického sboru i se zástupci rodičů připravovat hodnocení programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

3. Koordinátor environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty si zvyšuje svou odbornou a metodickou připravenost, účastní se různých forem dalšího vzdělávání.

4. Vedení školy a školského zařízení s koordinátorem environmentálního vzdělávání a výchovy spolupracuje a vytváří potřebné podmínky pro jeho činnost v zájmu plnění úkolů, které v tomto směru školství ukládá zákon č. 123/98 Sb., O právu na informace o životním prostředí a Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.